

Møte for lukkede dører
lørdag den 2 mars 1940 kl. 10.

President: H a m b r o .

Dagsorden:

1. Innstilling fra finans- og tollkomiteen om fullmakt for Finansdepartementet til å opprette et innkjøpsselskap i New York i anledning av statens varekreditt i Sambandsstatene (innst. S. G.).
2. Innstilling fra sosialkomiteen om statsgaranti for ulykkestrygd til norske sivilarbeidere i Finnland (innst. S. H.).
3. Referat.

Presidenten: Møtet foreslåes holdt for lukkede dører, og Regjeringens medlemmer og de i forretningsordenens § 54 nevnte funksjonærer foreslåes gitt adgang til møtet. — Det ansees enstemmig bifalt.

Efter henstilling fra Finansdepartementet foreslåes videre at ekspedisjonssjef Nissen og byråchef Brinch får adgang til overvære behandlingen av Innstilling S. G. for 1940. — Ingen har uttalt seg derimot, og det ansees enstemmig innvilget.

Sak nr. 1.

Innstilling fra finans- og tollkomiteen om fullmakt for Finansdepartementet til å opprette et innkjøpsselskap i New York i anledning av statens varekreditt i Sambandsstatene (innst. S. G.).

Komiteen hadde innstillet:

1. Stortinget samtykker i at Finansdepartementet oppretter et innkjøpsselskap i New York i anledning av Statens varekreditt i Sambandsstatene.
2. I statsbudsjettet for 1939—40 bevilges under nytt kap. 1215, Kapital for innkjøpsselskap i New York, kr. 4 400 000.
3. Stortinget samtykker i at Finansdepartementet på Statens vegne garanterer for det under punkt 1 nevnte innkjøpsselskaps forpliktelser overfor Reconstruction Finance Corporation, Washington og/eller Export-Import Bank, Washington.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Sak nr. 2.

Innstilling fra sosialkomiteen om statsgaranti for ulykkestrygd til norske sivilarbeidere i Finnland (innst. S. H.).

Saken i sin alminnelighet ble undergitt debatt.

Wright: Det er med glede jeg har vært med på denne innstilling, som sikrer de arbeidere som deltar i arbeidshjelpen i Finnland, de samme vilkår i tilfelle av at de blir utsatt for ulykker, som de har her hjemme i Norge. Men det er også en annen side ved frivillighjelpen i Finnland, som jeg mener man ved denne anledning bør omtale, og det er at de mange mennesker som melder seg som frivillige og deltar i krigen og setter sitt liv som innsats for Finnland, de som i dag melder seg til den frivillige militærtjeneste i Finnland, de er dessverre ikke særlig godt sikret i tilfelle av at de enten skulle dø eller bli såret og invalider for livstid. Jeg har fått en oppgave som viser at de som blir syke, skadet eller såret, og de som blir invalider, får en hjelp av den finske stat. Den norske Finnlandskomiteé har garantert dem mot kurstap på finske mark, og samtidig betaler komiteen selv et tilskudd på 30 pst. til det den finske stat yter, men til sammenlagt blir dog den understøttelse den frivillige får i tilfelle av at han blir invalid for livstid, ikke mer enn ca. 670 kroner pr. år, deri medregnet det tillegg som den norske Finnlandskomiteé yter.

Jeg vet at det er mange unge mennesker som overveier meget nøye hvorvidt de kan melde seg som frivillige til Finnland i dag. Er de gifte, mener de de har plikt til å ta hensyn til sin kone og sine eventuelle barn, og dette gjør at tilslutningen til de frivillige i Finnland ikke er blitt så stor som man ellers måtte ha kunnet regne med at den ville blitt. Jeg vil tillate meg å spørre den ærede Regjering om man kan vente at Regjeringen her vil foreta seg noe for å sikre dem som melder seg til den frivillige militærtjeneste i Finnland, noenlunde de samme vilkår som de som har meldt seg til den frivillige arbeidshjelp. Jeg tror det vil være helt nødvendig at man på en eller annen måte søker å ordne dette spørsmål, slik at iallfall ikke de økonomiske forhold skal stå hindrende i veien for at alle de som nå ønsker å stå ved Finnlands side, kan få anledning til å melde seg som frivillige i Finnland.

Mustad: Jeg vil helt slutte meg til den sterke henstilling som nå fremkom fra hr. Wright.

Jeg hadde opprinnelig tenkt å be om ordet etter at man var ferdig med de på kartet oppførte saker, men ved nærmere overveielse har jeg funnet at de bemerkninger jeg skal gjøre, har en ikke så liten tilknytning til den fore-

liggende sak, selv om de ikke direkte vedkommer den beslutning som skal fattes.

Den omstendighet at denne proposisjon fra Regjeringen såvidt jeg vet er den første sak vedkommende Finnlands-spørsmålet som har vært forelagt Stortinget til konkret behandling og standpunkttagen, synes jeg står i mindre god samklang med de synsmåter angående Stortingets medvirkning ved viktige sakers behandling som ble hevdet under den store debatt om de konstitusjonelle spørsmål for noen dager siden.

Siden jeg er inne på denne debatt, må jeg forøvrig få lov til å gjøre en ganske kort sidebemerkning, før jeg går over til det tema jeg egentlig skal behandle. Jeg var dessverre ikke til stede i Stortingets møte mandag kveld, da presidenten med tilslutning av hr. Lykke og hr. Sven Nielsen foretok en dokumentasjon fra utenrikskomiteen i anledning av noen uttalelser fra meg i møtet den 22 februar. Det stenografiske referat fra dette møte foreligger og jeg kan da innskrenke meg til å henvise presidenten og de to representanter til referatet av mitt innlegg, side 431, sammenholdt med det etterfølgende innlegg av hr. Sven Nielsen, side 433. Det vil derav klart fremgå at jeg ikke har uttalt noe som står i strid med hva det nå er dokumentert. Jeg tror de tre herrer ved gjennomlesningen av referatet vil erklære seg enig i dette, og jeg skal iallfall ikke, uten at det er nødvendig, oppta Stortingets tid med et spørsmål som ligger så i periferien.

Men det som var realiteten i denne debatt, er det all mulig grunn til å understreke i forbindelse med at man nå må fastslå den kjensgjerning at krigen i Finnland er gått inn i den 4 måned uten at Stortinget i noen vesentlig grad har behandlet de viktige spørsmål som i den anledning har meldt seg. Jeg skal ikke her oppta noen statsrettslig diskusjon, men jeg vil spørre om det kan være riktig og stemmende med de grunnleggende prinsipper i vår forfatning at Stortinget holdes utenfor i den grad som tilfellet er nå, og om dette er betryggende saklig sett. Det kan vel ikke nektes at enkelte feil som er gjort, sannsynligvis kunne vært unngått hvis man hadde fulgt en annen praksis. Det synes nå å være erkjent av de fleste at den holdning som Regjering, presidentskap og utenrikskomité inntok i begynnelsen av desember måned angående Stortingets medvirkning i utenrikske saker, ikke ga noe representativt uttrykk hverken for oppfatningen innen partiene eller i folket. Når dette er fastslått, synes jeg det kunne være grunn til å endre noe på den fremgangsmåte som hittil er valgt.

Jeg kunne nevne klare og tydelige eksemp-

ler på saker som etter min oppfatning burde vært drøftet av Regjering og Storting i fellesskap. Imidlertid skal jeg avholde meg fra det for ikke å vekke unødig irritasjon. Men jeg vil stille det spørsmål til presidentskapet og utenrikskomitéen, om det vil bli dratt omsorg for at der etableres en bedre kontakt mellom Regjering og Storting i disse saker. Som situasjonen har utviklet seg, tror jeg det er av meget stor betydning at det er den best mulige kontakt, ikke bare mellom Regjering og Storting, men også mellom statsmaktene og folket. Vi bør ikke risikere å bli stående overfor det faktum at det er inntruffet ting som på en avgjørende måte endrer stillingen i Norden, uten at Regjering og Storting på forhånd har fått anledning til å drøfte de spørsmål som da vil oppstå. Panikkartede beslutninger er sjelden av det gode.

Det synes ikke alltid å være frykt for offentlighet som gjør at man ikke tar sakene opp til behandling. For vel en uke siden hørte vi således at hr. Mowinckel i et åpent møte tok ganske bestemte standpunkter angående vårt forhold til Sverige. Det er muligens riktig hva hr. Mowinckel hevdet, men da kan det ikke samtidig være riktig at disse ting har vært så lite drøftet av de ansvarlige myndigheter.

Hva jeg har fremholdt, står naturligvis bare for min egen regning. Jeg har ikke hittil og vil vel heller ikke heretter komme til å delta synderlig i de utenrikspolitiske debatter, men jeg har alltid med interesse påhørt disse debatter, og jeg har fått et stadig sterkere inntrykk av at de fleste sakers skjebne er i tryggere hender når de blir gjenstand for meningsyttringer og meningsbrytninger i Stortinget, enn om man plutselig skal høre at en eller annen av våre ledende politikere i et temperamentsfullt utbrudd har funnet en oppsiktsvekkende løsning av et stort og vidtrekkende problem.

Statsminister Nygaardsvold: I anledning av det spørsmål som hr. Wright reiste her, om livs- og ulykkestrygging for de frivillige til Finnland, vil jeg si at det spørsmål ikke har vært drøftet innen Regjeringen, av den gode grunn at Regjeringen har ment og mener at like overfor verving av frivillige til krigen i Finnland bør staten som sådan stå helt utenfor, uten at man på noen måte blander seg inn i det. Skulle man for disses vedkommende vedta faktiske trygdevilkår både for liv og helse, ville det bli en statshandling som jeg for min del mener måtte gå langt ut over hva man mener er nøytral opptreden i disse vanskelige tider. Det er det jeg har å si om det spørsmål. Jeg henviser for øvrig til den sak

som foreligger, for Regjeringen har ment at det er riktig og kan forsvarer helt ut at man yter trygdestøtte til de sivile arbeidere som i tilfelle reiser til Finland.

Hva hr. Mustads anførsler angår, må jeg bent ut si at jeg ikke forstår noe videre av hvor han vil hen. Det er ikke betryggende at Stortinget holdes utenfor ble det sagt. Han nevnte først at krigen i Finland hadde pågått på den 4de måned, og det var ikke betryggende at Stortinget ble holdt utenfor det som kunne ha forbindelse med den krig. Jeg kan ikke nå i øyeblikket påpeke hvor mange ganger og på hvilken måte de vanskeligheter som krigen har skapt, og hele den situasjon, har vært oppe ikke bare i utenrikskomiteen, men også her i Stortinget. Hvis det er så at hr. Mustad mener at Regjeringen ikke fremlegger denne sak så ofte og så grundig som mulig til inngående debatter her i denne forsamling, så står det jo hr. Mustad fritt til enhver tid ved en interpellasjon eller gjennom presidentskapet å avkreve Regjeringen det nødvendige stoff til sådanne debatter. Jeg har hatt den oppfatning at Stortinget hittil iallfall ikke har hatt noe å innvende mot den måte hvorpå de utenrikspolitiske og de handelspolitiske saker som er av hemmelig karakter, har vært behandlet og drøftet mellom Regjering og Storting. Jeg forstår det slik at det til stadighet har vært kontakt mellom Stortinget og Regjeringen på disse områder, og hvis Stortinget eller noe medlem av Stortinget har funnet at de nødvendige opplysninger manglet, så har det jo vært åpen adgang, og den er også blitt benyttet, til å rette henvendelse til Regjeringen om å avgi meddelelse eller forklaring om det og det spørsmål. Så jeg må erklære at jeg overhodet ikke forstår hvor hr. Mustad vil hen. Han sa han kunne nevne saker som burde være drøftet mellom Regjeringen og Stortinget, og han ga det skinn av at hvis det hadde vært gjort, så hadde stillingen i Finland vært en annen i dag. Jeg kan ikke forstå en sånn uttalelse. Det er godt mulig at saken vedkommende Finnlands skjebne og Finnlandskrigen hadde vært i tryggere hender hvis den hadde ligget helt og fullt i Stortingets hånd og ikke noe i Regjeringens. Derom vil jeg dog ikke uttale meg noe nærmere.

H r . M a r k h u s hadde her inntatt presidentplassen.

Hambro: Jeg vil støtte den tanke som ble nevnt her av hr. Wright, og jeg vil be Regjeringen overveie det spørsmål og ikke betrakte den bemerkning som falt her fra statsministeren, som uttrykk for noen reflektert av-

gjørelse. Når denne sak vi har til behandling her, om statsgaranti for ulykkestrygd, er forelagt som hemmelig sak, så forstår jo alle hvorfor det er skjedd, og det markerer i virkeligheten at den beveger seg på det samme plan som den tanke som ble nevnt av hr. Wright, vil ligge; og jeg tror det vil være riktig å finne en form hvorunder man kan fortsette det som her er begynt, og som jeg er meget glad over at Sosialdepartementet har tatt opp i samråd med arbeidernes og arbeidsgivernes organisasjoner.

Jeg vil i denne forbindelse spørre den ærede statsråd om hvorledes konklusjonens form, at «staten garanterer at et antall av ca. 3 000» o.s.v. skal få erstatning, er å forstå. Det kan jo meget vel tenkes, ja, det er ennogså sandsynlig, at antallet av frivillige arbeidere i Finland kan komme til å vokse ganske betraktelig. Jeg oppfatter dette slik at når dette tall er nevnt, så er det fordi ved denne spesielle hjelpeaksjon er organisasjonene enige om å søke å nå et antall av ca. 3 000, men at det meget vel kan hende at man, innen der er gått lang tid, kan komme til andre hjelpeaksjoner for andre grupper av arbeidere, og jeg går ut fra at man da med velvilje vil se på spørsmålets fortsatte utvikling og vil være villig til å ta det op til utredning på samme måte som man har gjort i dette tilfelle.

Hvad angår det spørsmål som blev reist av hr. Mustad, så kan jeg meget vel forstå den uro, den bekymring, som råder i manges sinn, ikke fordi Regjeringen ikke har forelagt enkelte konkrete spørsmål for Stortinget, men fordi man har inntrykk av at Regjeringen med forsett ikke har villet drøfte eller villet ta standpunkt til de endeligste, de mest ytterliggående spørsmål som reiser sig i anledning av Finnlands skjebne og kampene i Finland. Jeg tror ikke det er så at Regjeringen har villet forholde Stortinget eller utenrikskomiteen noe, men Regjeringen har ikke villet se disse ting i øinene. Vi har jo også spurt tidligere, og utenriksministeren har svart at man finner det ikke riktig å ta standpunkt til hypotetiske spørsmål. Men jeg tror ikke at man fruktbringende kan drøfte dem, jeg hadde nær sagt, akademisk i Stortinget, før der har foregått visse mer private og mer dyptgående drøftelser av disse spørsmål. Og jeg vil også få føie til at det naturlig hos Regjeringen og på mange hold innen presidentskapet og utenrikskomiteen har vakt en viss bekymring at drøftelser i Stortinget ikke har vært betraktet som så hemmelige som de burde ha vært. For noen tid siden anmodet presidentskapet i anledning av to særlige tilfelle som var innrapportert fra Utenriksdepartementet, de stortingsmenn der kunne siktes

til som de personer som hadde begått indiskresjonen, å melde sig til presidentskapet. Ingen meldte sig. Presidentskapet har nu besluttet, hvis departementet ikke opgir gjennom de navngitte hjemmelsmenn de to stortingsmenn der var siktet til, å la opta efterforskning i saken, da vi finner den å være av den aller største rekkevidde. Og det er en given ting at når indiskresjoner begås, og de som har begått indiskresjonen, overhodet ikke på opfordring melder sig privat, så skaper det en viss engstelse for å drøfte her de aller alvorligste ting som må behandles med stor taushet.

Jeg har villet nevne dette fordi presidentskapet har vært meget bekymret over denne sak, og jeg kan forsikre hr. Mustad om at det han har å si, skal bli opptatt til overveielse i utenrikskomiteen og bli drøftet med Regjeringen. Og hvis Regjeringen ikke finner det riktig på dette tidspunkt selv å bringe disse overordentlig vanskelige og dypt inngripende spørsmål frem til diskusjon, står det, som statsministeren nevnte, selvsagt åpent for enhver representant å bringe spørsmålene frem gjennom interpellasjons form for lukkede dører. Jeg finner det naturlig at man i sine tanker sysselsetter sig med disse spørsmål, og vi har jo også et par ganger fra utenrikskomiteen pekt på her at vi vilde anse det for naturlig at enkelte av disse ting kom op til drøftelse i Stortinget; men de naturlige betenkeligheter ved å innby til en slik drøftelse tror jeg alle forstår, og jeg kan også til en viss grad forstå at man i noen grad resonnerer efter de gamle ord om at det er farlig å male fanden på veggen, især når man erfaringsmessig vet at der er dem som gjerne vil forevise dette billede videre.

Mustad: Jeg hadde trodd det passet best for en politisk menigmann som meg ikke å gå for meget i detaljer i saker av denne art; men når statsministeren ønsker en klarere tale, kan jeg vel ikke unnså meg for å nevne eksempler, idet jeg dog fremdeles vil søke å forbigå ting som det kan være særlig store betenkeligheter ved å drøfte, eller som er av så ømfindtlig art at de ikke bør bringes frem uten at man har forelagt saken for vedkommende autoriteter. Vi hørte i en debatt for 14 dager siden at den ærede statsminister i et meget alvorbetonet innlegg fremhevet at situasjonen i Sverige nå var blitt den at det står og vipper mellom to fløyer, hvorav den ene vil innta en mere forsiktig holdning, mens den annen er mere aktivistisk innstillet overfor Finnlandsspørsmålet. Og vi hørte også at tidligere stats- og utenriksminister Mowinckel var helt klar over hvilken konklusjon Norge måt-

te trekke av en utvikling i den retning som han ventet. Jeg skal ikke fordype meg i disse ting, og jeg hadde heller ikke tenkt å rette noen sterk kritikk mot Regjeringen og de ledende i disse saker, men jeg vil få lov å spørre den ærede statsminister om vi kan gå ut fra her i Stortinget at vi neppe vil risikere at vi en dag leser i avisene at Sverige er gått inn i krigen, uten at Regjeringen og denne forsamling har drøftet disse ting på ny.

Jeg skal nevne et annet eksempel, det vedrører ikke Finnlandsspørsmålet forresten. Jeg er klar over at de handelstraktater som er inngått med Tyskland og med England, kan sluttet uten at Stortinget medvirker. Men jeg hadde tenkt meg at Stortinget kanskje ville ha fått, om ikke en fullstendig redegjørelse for innholdet av disse traktater, dog en oversikt over dem, fordi de jo i virkeligheten er enda mere vidtgående og betydningsfulle enn de alminnelige traktater som omhandles i Grunnloven, og som trenger Stortingets godkjennelse. For de har jo ikke bare en fortrinsvis økonomisk, men også en vidtrekkende politisk betydning. Men jeg er klar over betenkelighetene ved det spørsmål som melder seg om hvor meget man skal gå i detaljer.

Jeg skal deretter nevne et tredje eksempel som ligger noe lengere tilbake. Der kommer vi inn på de stridsspørsmål som ble reist om innkallelse av Stortinget. Jeg føler meg overbevist om at hvis Stortinget var kommet sammen i begynnelsen av desember, ville vi ikke ha opplevd den selvmotsigende holdning ved Norges deltagelse i Folkeforbundets møte i Genf. Denne har neppe styrket Norges internasjonale stilling og anseelse.

Jeg er meget tilfreds med de uttalelser som fremkom fra president Hambro hvis våkne vakthold om frihetens og demokratiets prinsipper vi alle anerkjenner, fordi det er av så stor betydning i disse tider. Jeg er takknemlig for de uttalelser han fremkom med, og jeg vil også erklære meg enig med ham i at det er betenkeligheter ved å drøfte visse spørsmål i en stor forsamling. Det er beklagelig at det er inntruffet tilfelle av den art som vi har hørt, og da jeg under en debatt i begynnelsen av januar hørte noen representanter forlangte at man skulle få utlevert skriftlig referat av alt som var meddelt i en utenrikspolitisk redegjørelse av høyst ømfindtlig art, syntes jeg det var et utidig krav. Jeg er fullt klar over at det her gjør seg hensyn gjeldende i begge retninger, og det har ikke vært min mening å søke å foranledige en større offentlighet om disse ting enn hva som må ansees for svarlig. Men jeg har trodd at den praksis som hittil har vært fulgt, ikke er helt stemmende

med de forventninger man innen nasjonen og innen Stortinget har næret om den kontakt som der i så viktige spørsmål og i så alvorlige situasjoner burde være.

Statsråd Støstad: Bakgrunnen for den proposisjon og den innstilling som nå behandles, kjenner jo alle. Det er det forhold at de skandinaviske arbeider- og arbeidsgiverorganisasjoner har tatt opp til drøftelse spørsmålet om å skaffe sivilarbeidere til Finland. Under disse drøftelser er så disse organisasjoner kommet til enighet om hvordan det skulle gjøres, og de er også til en viss grad blitt enige om det antall som hvert av landene skal skaffe når det gjelder sivilarbeidere. For Norges vedkommende ble så resultatet at man skulle forsøke å skaffe 3 000, og derfor er det også i proposisjonen bare tatt med det nevnte antall. Men det sier seg naturligvis selv at hvis det viser seg at tilstrømningen her blir større enn de 3 000, og at behovet for sivilarbeidere i Finland blir så stort at det kan sendes flere, så må det vel være slik at Sosialdepartementet da får ta spørsmålet opp påny og komme tilbake til Stortinget med forslag om ny garanti også for det antall som måtte overstige 3 000. Under utarbeidelsen av denne proposisjon ble det drøftet om man kanskje skulle ta et noe større antall, men man fant at det ikke var grunn til det når det fra de to organisasjoners side, som har direkte med dette å gjøre, ble sagt at det gjaldt bare 3 000. Men som sagt, jeg går ut fra at hvis det blir flere, får spørsmålet komme opp påny, og man får da ta stilling til det. Vi må jo når det gjelder dette sivile arbeide, behandle alle som reiser, likt. — Det annet spørsmål, det som hr. Wright reiste, har statsministeren svart på, og jeg kan bare for min del si at jeg tror at om det spørsmål skal løses, kan det neppe løses i forbindelse med loven om ulykkestrygd for industriarbeidere. Når det gjelder frivillige arbeidere til Finland, kan spørsmålet løses gjennom industriarbeidertrygden, men jeg tror ikke det er mulig — i ethvert fall uten lovendring — å finne grunnlag for å løse det annet spørsmål på samme måte.

Jakob Vik: Eg er svært glad for den tilrådinga som ligg føre i dag på dette området. Det er eit steg i den rette lei for å koma det finske folket til hjelp så langt som ein synest ein kan gjera det nett no. Og at arbeidsgjevarane og organisasjonen for arbeidarane har teki opp arbeidet saman, og har teki opp eit samarbeid med statsmaktene, er svært gledeleg. Men det kan vel ikkje vera uhøveleg med det same å seia at i og med dette er sjølv sagt

også Stortinget, staten, engasjert i friviljughjelpa til Finland. Det er sjølv sagt at når det reiser så mange arbeidarar til Finland som det gjer, noko som er eit gledeleg fenomen, vil det styrkja Finland i dess strid både ved produksjon og ved frigjering av finnar til fronten. Eg er, som sagt, svært glad over dette.

Når det gjeld det spørsmålet som hr. Wright reiste, vil eg stø det, men eg vil også streka under det som hr. statsråd Støstad sa, at det er eit heilt anna spørsmål; men eg vil be Regjeringa om ho kan granska dette tilhøve og sjå korleis det i tilfelle er løyst i Sverige, når det er så om å gjera at ein arbeider på same lina. Eg trur det ville gleda svært mange nordmenn om ein kunne finna ei rimeleg ordning. Det å gå i framand krigsteneste er i seg sjølv ein så ålvorleg og krevjande ting at det gjer ingen utan den grundigaste veging. Og når dei kjem så langt at dei har teki ei avgjerd, vil det vera svært menneskeleg, i den situasjonen som både Finland og vårt land står i, at ein freistar å hjelpa dei, om det kan sameinast med den nøytralitetspolitikken som Noreg driv. Dette spørsmålet vil eg be Regjeringa om atter å granska, jamvel om statsministeren meinte det var heller vanskeleg. Eg vil streka under det som hr. statsråd Støstad sa, at melder det seg arbeidarar av andre arbeidsyrke, t.d. jordbruksarbeidarar, bør dei handsamast på noko nær same måten som dei som no får sin stønad.

Seip: Det er ikkje råd anna enn at mange av oss i denne tid kjenner seg nokså utrygge og går med mange spørsmål om korleis situasjonen vil koma til å utvikla seg, og at vi drøfter med oss sjølve, kan vi seia, dei alternativ vi kan koma til å stå framfor. Eg kan godt skjønna at det er vanskeleg for Regjeringa å ta opp desse spørsmål til drøfting, verkeleg å drøfta det som president Hambro kalla hypotetiske spørsmål, og at Regjeringa har meir enn nok med å ta spørsmåla etter hand som dei kjem, kan ein seia, og situasjonen etter kvart som han melder seg. Men er vi ikkje no komne så langt, og er ikkje situasjonen så alvorleg at ein snart ikkje kan koma utanom å drøfta det som ein enno ei tid kanskje kan kalla hypotetiske spørsmål? Eg tenkjer da — eg har nemnt det før her — i fyrste rekkje på dei militære spørsmål som melder seg, og det samarbeid med Sverige som det også da kan vera tale om. Eg trur ikkje på, og eg vil ikkje på nokon måte gå inn på noko som ein kunne kalla eit forsvarsforbund med Sverige, men det er sume nærliggjande situasjonar som ein kan koma opp i, og som eg meiner det ville vera formålstenleg og heilt naudsynt at ein

på førehand hadde prøvt å drøfta med Sverige. Eg veit at det er eit visst samarbeid mellom generalstapane, men eg trur ikkje, etter det eg kjenner til det, at det går lenger enn til reint ålmenne drøftingar. Dette er sjølv-sagt spørsmål som i alle fall på det noverande tidspunkt ikkje kan drøftast i Stortinget ut over det reint prinsipielle, men eg vil be statsministeren ta opp det spørsmålet i Regjerin-ga om det ikkje kan tenkjast situasjonar, i første rekkje den situasjon som vil koma om Sverige går inn for å hjelpa Finland, som på førehand bør vera heilt gjennomdrøft mel-lom den norske og den svenske generalsta-pen. Dette er ting som har brent nokså mykje i meg, og som eg derfor vil nytta høvet til å nemna her.

Førre: Jeg er klar over at for mange av dem som deltar i hjelpen til Finland er det dik-tert av de aller beste hensikter, man vil hjel-pe et folk som uten direkte foranledning fra dets side er blitt anfalt, og hvis selvstendig-het står på spill. Men det er min oppfatning at hele denne hjelp både fra Norge og Sverige og fra andre land er en hjelp til Finland som bare vil forlenge dets smerte, og at det man oppnår, er at landet blir så å si helt rasert.

Vi må i forbindelse med den sak som fore-ligger — det er jo ikke noen stor sak — være klar over, at når det i proposisjonen tales om at man bygger på hva *Finland* kan betale med hensyn til skadebot eller erstatning til ulykkestrygd, så er der en mulighet for at Finland i fremtiden ikke kan betale noen som helst skadebot, at det blir Norge som her må stå alene. Men det anser jeg ikke i og for seg for noe stort spørsmål. Det sørgeligste sy-nes jeg er at norsk ungdom skal sendes ut på denne måten, når man vet — ifølge telegram-mene i hvert fall — hvordan sivilbefolkning-en er utsatt for bombeangrep i Finland, og at de meget lett kan komme til å rammes også de som går inn i det sivile arbeid. Vi må også være oppmerksom på Norges stilling her. Det at Stortinget trer inn til støtte for Finland, er et nøytralitetsbrudd som ikke de på den annen side vil misforstå. Hvis man tror at disse hemmelige møtene vil bli hem-melige i det lange løp, når det skal klarlegges mann og mann imellom hvordan man skal få skadebot, så tror jeg man regner feil. De som er på den annen side i striden, vil sikkert snart bli klar over at Norge her ved sitt Stor-ting, ved sine høyeste myndigheter, er gått inn i krigen, om ikke med militær makt, så med all den støtte en annen stat kan gi for å hjelpe Finland. Det er en alvorlig beslut-ning fra Stortingets side. Jeg vil så gjerne være med og hjelpe disse folk som, forledet

av agitasjon og til dels i desperasjon på grunn av den arbeidsløshet de har vært utsatt for gjennom lengre tid, reiser til Finland med den tanke at selv om det går galt med meg personlig, er det i alle fall en fordel at min familie blir sikret; men jeg synes hjelpen får være til det foreligger forhold som gjør at vi kan hjelpe dem innenfor nøytralitetens grenser. Jeg vil ikke være med og understøtte et arbeid som bringer landet inn i en krig.

Jeg synes at enhver representant i Stortin-get har krav på å få svar på om det direkte eller indirekte, formelt eller uformelt, er gitt noe tilsagn til Sverige om at hvis det trer inn i krigen på Finlands side, så vil Norge auto-matisk måtte komme med i denne krig. Jeg tror det ville være en oppgave for Regjerin-gen allerede nå, kanskje i den 11te eller 12te time, å si fra — etter at saken har vært disku-tert i Stortinget — at Sverige må være opp-merksom på at Norge under *ingen* omsten-digheter vil være med i den stormaktskrig som Sverige vil bli innviklet i i tilfelle det går inn i krigen. Man kan naturligvis si, som hr. Mowinckel sa ved en leilighet, at vår «ære» tilsier at vi da går inn i krigen. Men det er den falske æresfølelse som nasjonalistene har opparbeidet, og som antagelig især hr. Mowinckel har noe igjen av fra tiden om-kring 1905, da det var skuddpremie på en hvilken som helst svenske. Det er klart at han har noe igjen av den, og at han fremdeles le-ver i visse illusjoner om æresfølelse på dette grunnlag. Man har jo en utvidelse av den samme æresfølelse i andre land, hvor man duellerer så snart som ens «ære» er satt på spill. Like overfor en større fornærmelse skal saken avgjøres ved duell, enten med pistoler eller på annen måte, og man setter sitt liv inn for å verge denne «ære». Like så tåpelig synes jeg den falske nasjonalfølelse er, som hr. Mo-winckel ved den anledning ga uttrykk for. Det som bør være en æressak for Norge, er at vi går inn for fredens sak, at vi går inn for at vi vil spare menneskeliv, spare landets be-folkning fra å gå til grunne; for det er den eventualitet vi står overfor ved å komme med i denne stormaktskrig, at store deler av vårt land blir ødelagt, at kvinner og barn og ung-dom osv. blir lemlestet og ødelagt. Og vi står også overfor den mulighet at vi blir utslettet som nasjon — og selv om man kan si at vi ta-per med ære, så kan vi også bli utslettet med ære på denne måte, hvilket jeg ikke synes er et mål som vi skal tilstrebe.

Jeg tror det er på tide at vi tar opp til drøf-telse de hypotetiske spørsmål som ble nevnt av hr. Hambro og som hr. Seip beskjefteget seg med. Jeg tror at nettop Stortinget nå bør bli klar over sin stilling, hvis det da ikke er

Regjeringens mening at man nå skal lede utviklingen og stemningen i landet derhen, at når det kommer til et visst punkt så går vi automatisk inn i krigen, at der ikke er noen vei tilbake og at Stortinget overhodet ikke kan hindre det. Jeg vil advare Regjeringen mot å ta et slikt ansvar. Jeg vil henstille så inntrengende jeg kan, at det blir Stortingets sak og i neste omgang folkets sak å dømme om dette spørsmål. Vi har nå latt det drive, og vi sender nye og nye kiler inn for å komme nærmere den mulighet at vi trer inn i krigen. Det foreliggende forslag er et alvorlig skritt i den retning. De omskrevne annonser for Norges vervingskontorer til Finland, som Regjeringen nå har gitt tillatelse til å innta i avisene, tror de visst selv er meget slufattig, og at man skal kamuflere de offisielt godkjente vervingskontorer, men jeg tror ikke vi skal regne med at de på den annen side er særlig meget dummere enn vi selv. Jeg tror ikke vi skal gå ut fra det som regel, hvis vi ikke vil bli skuffet på området. Dette krav jeg nå har stillet i både åpne og lukkede møter, om at situasjonen blir opptatt til grundig drøftelse av Stortinget sammen med Regjeringen, er der en tendens til å ville se bort fra, men der er meget som tyder på at vi snart må stå foran en avgjørelse, og da er det bra, tror jeg, at vi har drøftet alle eventualiteter så iallfall Stortinget er klar over hva vi egentlig går til.

Et spørsmål som jeg mener vi bør gå inn for og få klarhet over, det er om vi ikke nå — hvis det ikke er gjort før — bør gi Sverige en advarsel om at de under ingen omstendighet kan gjøre regning med Norge i krigen, og spesielt ikke hvis Sverige går frivillig inn i krigen uten å bli provosert til det.

Det er vel så at Regjeringen også ser på det spørsmål som her er fore som en slags form for avhjelp av arbeidsløsheten, men det er en trist form for å dekke over Regjeringens manglende evne til innenfor det nåværende privatkapitalistiske system å avhjelpe arbeidsløsheten. Det er noe som vi vet vi ikke kan greie, og det hadde vært ærligere, synes jeg, av Regjeringen å erklære at den ut fra sitt synspunkt ikke kan make den oppgave som den gikk til valg på, å sette hele folket i arbeid. Så skulle de få overta regjeringmakten som mener at det nåværende forhold er det ideelle og det system vi bør ha, og så kunne heller den nåværende regjering og dens parti gå i spissen for å få oppbygget et samfunnssystem som gir muligheter for at den overflod som vi så lett kan skaffe oss, skal komme alle samfunnsborgere til gode. Jeg vil stemme mot den foreliggende innstilling.

Presidenten: Her er enno teikna ei heil rekke med talarar. Presidenten finn det rett å gjera framlegg om at dei talarar som heretter ber om ordet, får opp til 2 minuttar — og rekner det framlegget for vedteki.

Anderssen-Rysst: Det foredrag som den siste ærede representant holdt her fra stolen, knytter seg altså til en innstilling som går ut på at det fra norsk side skal ytes støtte til sivilt arbeid som skal utføres av norske menn i Finland. Det forbauset meg å høre de synsmåter som den ærede representant fremførte, og som jeg forstod han mente skulle knytte seg til en humanitær vurdering, et humanitært grunnlag. Vi som sitter i denne sal, er alle representanter for det norske folk. Vi vet hva som foregår i det norske folk nå, der er i alle befolkningslag en vilje til hjelpsomhet som vi ikke har sett maken til i dette land, det er likefrem rørende å se hva folk i fattige grender presterer av hjelp til Finland i disse tider, og vil vi være i kontakt med det norske folk, så gjør vi det som foreslås for Stortinget i dag, og vi gjør det uten betenkeligheter. Jeg ser det som et uttrykk for den linje vi har fulgt: Å yte humanitær og materiell hjelp så langt vi kan det, og vi skal ikke ryste på hånden når det gjelder å gjøre dette.

I øvrig vil jeg få lov til å si, at jeg beklager at denne debatt skulle få det omfang og omfatte de spørsmål den har gjort, når ikke utenriksministeren og heller ikke forsvarsministeren er til stede. Hadde man tenkt å komme inn på de problemer som har vært omtalt her, synes jeg at vedkommende representanter kunne ha dradd omsorg for at utenriksministeren og også forsvarsministeren hadde vært til stede. Debatten hadde vel da kunnet bli mer nyttig og betydningsfull for Stortinget. Jeg er helt klar over at det kan gjøre seg bekymringer gjeldende for at kontakten mellom Regjering og Storting ikke er så intim i alle disse spørsmål som man har nevnt her, som man kanskje kunne ønske. Det er selvfølgelig i høy grad nødvendig at det er en god kontakt mellom Regjering og Storting i disse spørsmål. Men utenriksministeren har jo tatt en fast linje her, som jeg godt kan forstå for så vidt; han sier at det å komme inn på og drøfte hypotetiske spørsmål synes han ikke man bør gjøre, og når man har kunnet konstatere så alvorlige diskresjonsbrudd også fra Stortingets forhandlinger som man dessverre står overfor, så kan man jo ytterligere forstå disse betenkeligheter fra utenriksministerens side. Jeg har personlig den oppfatning — jeg finner å ville gi uttrykk for den nå — at det nok kunne være en ennå sterkere kontakt mellom Stortingets

organ i disse spørsmål — utenrikskomiteen — og utenriksministeren. F.eks. kjenner heller ikke utenrikskomiteen — kan hende utenriksministeren har sine grunner for det, jeg kjenner dem ikke, men jeg kan innrømme muligheten av at han har sine særlige grunner for det — nærmere til de handelstraktater som i den siste tid har vært sluttet med to av de krigførende land — jeg går ut fra at de er formelt i orden nå, det har visstnok også stått i avisene — og som må formodes å ha en meget stor betydning for vårt land og vårt næringsliv. Men det kan jo hende at utenriksministeren vil redegjøre for disse spørsmål siden. Man må innrømme at han sitter på en meget utsatt plass, og at han har svært meget arbeid å utføre til hver time på dagen så å si. Men jeg vil også få lov til å understreke det som den ærede representant hr. Seip var inne på, og som vi har vært inne på i et tidligere møte her i Stortinget, at man ikke må se bort fra at spørsmålene jo har vært drøftet her, så vidt jeg husker i farten, i to hemmelige møter, hvor det var anledning til for Stortinget å komme inn på de forskjellige spørsmål. I det siste møte — så vidt jeg husker hadde vi behandlingen av utenriksministerens redegjørelse for lukkede dører den 8 januar her i Stortinget — var man inne på dette spørsmål om kontakten med Sverige under de nåværende forhold, og det ble fra forskjellige hold i salen understreket hvor uhyre viktig denne kontakt under de nåværende forhold var, og det ble også, så vidt jeg husker, gitt sterkt uttrykk for at den burde opprettholdes på en *ekstraordinær* måte. Vi har jo diplomatisk representasjon i Stockholm, men det man tenkte på, var en nærmere kontakt mellom andre organer, eller iallfall en representasjon på *ekstraordinær* måte, slik at det kunne være en intim forbindelse mellom Sverige og Norge under de nåværende forhold.

Jeg har ingen innvending å gjøre mot den foreliggende innstilling, som jeg vil stemme for. Med hensyn til de militære frivillige som man også har vært inne på her, forstår jeg godt at statsministeren uttalte seg som han gjorde i det punkt; understøttelsen der ligger jo i et noe annet plan. Men om det skulle oppstå ulykker for hjemmene på grunn av folks deltagelse i den kamp som står i Finland, går jeg ut fra — iallfall er det min mening — at den norske stat i sin tid må vurdere de ting og ta nærmere standpunkt til den form man i tilfelle finner tilbørlig.

Statsminister Nygaardsvold: Det er en selvfølge at det spørsmål som hr. Wright reiste, skal bli tatt opp av Regjeringen og overveid, og Stortinget skal få meddelelse om hvordan

Regjeringen ser på det spørsmål. Sosialministeren har jo også vært inne på det, og Stortinget skal få beskjed om hvordan man stiller seg til et sådant spørsmål. Det er det jeg kan si om det. I anledning av hr. Mustads uttalelser nå sist kan jeg bare si at jeg også hørte de uttalelser som hr. Mowinckel kom med i et møte. Jeg sa personlig til hr. Mowinckel at jeg ikke kunne være enig i at slike uttalelser fremkom sådan uten videre, men jeg fant ikke å ville oppta noen debatt om det spørsmål for åpne dører. Jeg tror ikke det egner seg til å diskuteres i det vide og det brede for åpne dører.

Hva angår det som er blitt berørt både av hr. Hambro og hr. Seip, og visstnok også av hr. Mustad, om vår stilling i tilfelle av at Sverige kom inn i krigen, så har jeg det å si at det etter min formening selvfølgelig stiller seg litt forskjellig enten Sverige går til åpen intervensjon i krigen mellom Finland og Sovjet-Russland — det er vel helst det man tar sikte på — eller Sverige blir utsatt for et voldelig overfall. Spørsmålet omkring forhandlingene med Sverige omkring de militære spørsmål i krigstilfelle har vært nevnt før. Jeg kan bare si det jeg har sagt før, at det har vært ført forhandlinger mellom generalstabene. Jeg kan tilføye nå at etter drøftelser i Regjeringen og etter oppfordringer fra enkelte innen Regjeringen, har forsvarsministeren fått bemyndigelse til å oppta nærmere forhandlinger om brennende spørsmål. Det er ganske klart, slik som også hr. Seip var inne på, at de forhandlingene er det vanskelig å diskutere i detaljer her i Stortinget, iallfall så lenge man står på forhandlingsfot. Men slik ligger iallfall spørsmålet an. Jeg kan forøvrig også si at jeg tror at den norske regjering og den svenske regjering stilling like overfor en militærintervensjon i den nå pågående krig er i full overensstemmelse. Det er hel og full overensstemmelse mellom den norske og den svenske regjering i det spørsmål. Nærmere kan jeg ikke gå inn på det. Jeg vil bare si at det er vanskelige forhold man så å si daglig står overfor, det er vel samtlige her i salen klar over. Selv om det kan være enkelte som mener at Regjeringen ikke danner det nødvendige vakt og vern om Norges interesser i disse tider, må jeg dog få lov til å si at Regjeringen har sett det som sin plikt å søke å løse disse vanskelige spørsmål som melder seg, ut fra den oppfatning at alt må gjøres for at vår nøytralitet og freden kan bevares. Det er iallfall mitt standpunkt, hr. president, og det kan ikke forandres.

Sven Nielsen: Jeg vil benytte anledningen til å stille den ærede statsminister et spørsmål, som ikke direkte berører de frivillige sivilarbeidere som skal til Finland, men som ikke desto mindre er av stor betydning for hjelpen til Finland, og det er et spørsmål som jeg håper den ærede statsminister kan besvare bare med «ja» eller «nei». Da krigen mellom Russland og Finland brøt ut, ble det bestemt at ingen norske befalingsmenn kunne få permisjon for som frivillige å delta i krigen i Finland, selv om de var villige til for alltid å ta avskjed som norske befalingsmenn. I den senere tid er det fra forskjellige hold falt uttalelser om — og det har også stått omtalt i avisene — at nå er denne bestemmelse opphevet. Jeg vil gjerne spørre den ærede statsminister: Er det tilfelle? Jeg håper at det er så. Som argument for å nekte norske befalingsmenn å reise til Finland, ble det i sin tid anført at Norge ikke har flere befalingsmenn enn at vi trenger dem selv i påkommende tilfelle. Til det vil jeg si at det resonnement beror på en feiltagelse. Forsvarsmessig sett er det etter min mening av den største betydning at de av våre befalingsmenn som frivillig ønsker å delta i krigen på Finlands side, i størst mulig utstrekning får anledning til det. Det er åpenbart at det er det beste for vårt forsvar, det er så åpenbart at det behøver ingen nærmere begrunnelse.

Magnus Nilssen: Om den foreliggende innstilling later det jo til å være henimot enstemmighet, og det er jo ikke egentlig om den debatten har dreiet seg. Jeg er jo ikke som enkelte andre så forbauset over uttalelser her om hvorvidt ikke også denne foranstaltning kan være av den art at den blir tatt til inntekt for den ene eller den annen av de stridende parter; men jeg går ut fra at når Regjeringen har fremlagt denne proposisjon og Stortinget slutter seg til den, så er det ut fra den absolute forutsetning at dette kan gjøres innenfor nøytralitetens ramme, og at det ikke i ringeste måte betyr at vi gir vår tilslutning til skritt som er utenfor nøytraliteten eller som kan føre oss ut over den rammen som er trukket opp for hele vår utenrikspolitikk. Jeg er litt forbauset over å høre at man mener at det ikke her er den fornødne kontakt mellom Regjeringen og Stortinget når det gjelder disse spørsmål. Vi har jo det organ som heter utenrikskomiteen — den forsterkede og den utvidede — hvor utenriksministeren regelmessig har vært til stede og gitt beskjed om alt det som det kan gis beskjed om. Og det er jo anledning til for utenrikskomiteen å forlange at saker bringes inn for Stortinget, og det er — som det er sagt her — anledning til for den

enkelte stortingsmann å foranledige det. Utenriksministeren har også gang på gang redegjort her i Stortinget for det som ligger fore, og da vet jeg oppriktig talt ikke hva mer det skal kunne forlanges. At det overhodet har vært noe som har kunnet gi inntrykk av at det ikke har vært kontakt mellom Regjeringen og Stortinget på dette område, det forstår jeg ikke. Men de uttalelser som er falt her, tyder jo på at det er enkelte som mener at man nu skulle drøfte spørsmålet om hvorvidt vi skal gå utenfor den ramme som er opptrukket. Fra Regjeringens side og fra Stortingets side er det bestemt fastholdt at vi skal hevde nøytraliteten, og hvis det er noen som mener at vi skal gå utenfor den rammen, da kan jeg forstå at man mener at det her ikke er den rette kontakt. Som statsministeren også har uttrykt her i dag, er det jo den linje som Regjeringen følger, og som hittil i ethvert fall har hatt enstemmig tilslutning fra Stortingets side. Men jeg skjønner at det er enkelte som ikke har noe imot at man ikke strengt følger den linje, det er i alle fall en nyanse i oppfatningen til stede her, og hvis den skal bre seg, da tror jeg at vi kan komme opp i kritiske forhold.

Det er nå ustanselig Sverige man henviser til. Hva er det offisielle forhold i Sverige? Den sosialdemokratiske regjering gikk av — den stod også på nøytralitetens grunn — og man fikk en samlingsregjering i Sverige, og den proklamasjon som den gav ut ved sin tiltrøden, gikk jo ut på at Sverige fremdeles stod på nøytralitetens grunn og ville hevde nøytraliteten, og dette har fått tilslutning i den svenske riksdag. Det er det offisielle som foreligger i Sverige. Men de har i Sverige en hel del aktivister som innen alle partier virker energisk og planmessig, men vi får da i ethvertfall ikke ennå ta det til inntekt for Sveriges oppfatning og Sveriges politikk. Det er enkelte her også som synes å være mer i overensstemmelse med den aktivistiske agitasjon som drives i Sverige. Det kan vel være at man er kommet dit hen at man kanskje blir nødt til her i Stortinget å debattere dette mer inngående. Jeg hadde ikke tenkt å gjøre det i dag, men det er så rart med det, hvis man ikke på et tidligere tidspunkt — i dette tilfelle i dag — uttaler en annen oppfatning enn den som er kommet til orde fra enkelte hold her, så har man så lett for å bli tatt til inntekt for at man er enig. Og vi ser så ofte at enkelte menns uttalelser her i salen blir tillagt en så betydelig vekt som at det er Stortinget som har gitt sin tilslutning til det. Man hører ofte det uttrykk at det *her i salen* er uttalt det og det, og det skal tillegges så stor vekt, selv om det bare er en enkelt mann som

har sagt det. Jeg vil i denne forbindelse si at jeg var litt forbauset over hr. Mowinckels offentlige uttalelser om at vi absolutt skal følge Sverige. Jeg tror ikke det er noen som har tenkt gjennom det, eller at det er Stortingets oppfatning. Vi får nok selv ut fra våre forhold, våre interesser og vårt folks oppfatning og synsmåter bedømme situasjonen til enhver tid. Vi ser jo også i Sverige at hele situasjonen, oppskaket som man sikkerlig er, har ført til at man der har fått meget krasse unntagelseslover. Jeg tror ikke det er så svært mange som akter å følge Sveriges eksempel på det område i den utstrekning. Den ærede statsminister opplyste at forsvarsministeren hadde fått i oppdrag å føre visse forhandlinger, såvidt jeg forstod, med de svenske militære. Jeg går ut fra at dette ikke gjelder noe annet enn en ren orientering for å få visse opplysninger og for å holde seg à jour med stillingen, slik som den arter seg for Sveriges vedkommende. Jeg er fornøyd over de uttalelser som er falt fra statsministeren, idet han selvsagt har hevdet at Regjeringen står på nøytralitetens standpunkt, og fordi han sa at det standpunkt forandres ikke for hans vedkommende.

Madsen: I en rekke møter nå både for åpne dører og for lukkede er det kommet fram atskillig kritikk mot Regjeringen, kritikk som til dels har vært ondartet, og det er kommet mange kraftige angrep særlig fra høyres og bondepartiets side. Det har vært i forsvarsspørsmål, det har vært i økonomiske saker som har vært framme, og når vi kommer til viktige skattesaker, vil vi sikkert få se noe lignende. Det har også gjeldt visse utenrikspolitiske spørsmål. Det som hr. Mustad i sitt første innlegg kom med, syntes for meg å være uklare forespørsler om uklare saker. Det er pirk, og det er pirk overfor den nåværende regjering. Det har også gjentagne ganger vært sagt at kontakten mellom Regjeringen og Stortinget ikke er i orden. Det har ikke vært begrunnet og klarlagt, men det har vært påstått. Derfor mener jeg at det tidspunkt nærmer seg at man er nødt til å bringe på det rene hvorvidt Regjeringen har Stortingets tillit eller ikke. Vanlig parlamentarisk praksis er jo da at opposisjonen kommer med forslag til dagsorden. Høyre og bondepartiet er jo i en planmessig opposisjon til den nåværende regjering; regjeringen Nygaardsvold skal ødelegges, det var det siste som ble sagt for åpne dører her i Stortinget. Hvis det kommer et slikt forslag, tror jeg Regjeringen bør overveie selv å ta initiativet for å bringe parlamentarisk klarhet fram. Situasjonen er nemlig så vanskelig at landet ikke er tjent

med å ha en regjering som ikke har Stortingets, folkets, tillit. Og jeg vil si at arbeiderpartiet ikke er tjent med å ha regjeringsmakten, når så å si en hvilken som helst skittgutt i gata kan påstå med støtte av uttalelser i denne sal, at Regjeringen ikke har Stortinget, ikke har folkets, tillit. Her må det bringes parlamentarisk klarhet, og jeg tror at det første høve må nyttes til for åpne dører å få en virkelig debatt om hovedspørsmålene, derunder også om det som statsministeren nå var inne på, fred og nøytralitet som hans og Regjeringens ufravikelige standpunkt. Fred og nøytralitet — er det også Stortingets oppfatning? Det må bringes klarhet her. Landets interesser krever at man i disse tider har en regjering som har Stortingets fulle tillit. Det er ingen som er tjent med at det fortsatt råder uklarhet, og at uklarheten på dette viktige område øker, vokser for hver dag.

Det er jo ingen, undtagen hr. Førre naturligvis, som har vært uenig i den foreliggende innstilling, men man nytter høvet til ved en sak som denne å komme inn på alle mulige andre saker også. Jeg vil bare nevne en ting som den hr. Wright var inne på, om trygd for de frivillige. Jeg vil gjerne reise det spørsmål: Hvis vårt eget land kommer i krig og våre tropper blir mobilisert, kan da disse krigstrygdes eller ulykkestrygdes? Jeg tror ikke det teknisk og økonomisk er mulig for våre egne folk, som kanskje skal kjempe i vårt eget land og for vårt eget land. Er det da teknisk og økonomisk mulig og riktig å krigstrygde folk som melder seg frivillig, og som kjemper i et annet land? Det er naturligvis så at sympatien for dem er meget stor, men sympati og følelser må selvsagt ikke for dunkle vår forstand eller forvirre den. Jeg vil derfor be Regjeringen om å se kaldt og rolig på den sak så vel som på alle andre saker. Det krever tiden.

Hambro: Det er sannsynlig at sosialministeren har rett i at det spørsmål som blev reist av hr. Wright, ikke kan løses ved henvisning til eksisterende lover hos oss. Men det er jo ikke sakens kjerne. Sakens kjerne er om man i en eller annen form kan finne en mulighet for å skape en viss grad av sikkerhet. Jeg for min del er fullt klar over at man må være meget varsom når man søker å løse spørsmålet. Hr. Madsen synes å ha den eiendommelige oppfatning, at i en tid som den vi nu gjennomlever, vil det være naturlig å stille kabinettspørsmål eller å fremsette mistillitsforslag, i det hele tatt skape den partipolitiske bølgegang som der er anledning til. Jeg deler ikke den oppfatning. Og jeg tror det er sundt og riktig at denne regjering, som enhver regjering

og ganske særlig en mindretallsregjering, er klar over at det er andre partiers plikt å øve den saklige kritikk som de finner riktig og finner påkrevet av hensyn til landets interesser. Og de avgjørelser som fremkommer, må ganske særlig i en tid som denne være frukten av et samspill mellom partier og grupper, mellom det ene syn og det annet syn. Det som landet minst av alt vilde være tjent med og som vilde være skjebnesvangert, vilde være om man forsøkte i ly av den utilbøielighet til å skape politiske kriser som naturlig rår innen partiene, å låse fast den oppfatning at en regjering, der, som enhver regjering, lider av en rekke svakheter, skulde være hellig og ukrenkelig i en tid som denne. Jeg tror det vilde være meget farlig, og jeg går ut fra at Regjeringen vil overveie det meget nøie, før den følger de vink og råd som den i så henseende har fått av hr. Madsen. Jeg tror på den annen side at det er meget farlig for Stortinget å ville slå sig til ro med almindelige talemåter — og det er kun en talemåte idag å si at der ikke eksisterer annet spørsmål enn fred og nøytralitet. Det er ikke oss som er herrer over fred og nøytralitet. Det vi plikter å være klar over, det er vår stilling under visse eventualiteter.

Hr. Førre har fullkommen rett i at intet land er tjent med gjennom tilfeldige begivenheter å bli drevet til forhastede beslutninger i et enkelt øieblikk, beslutninger som ikke er et resultat av planmessige overveielser og en bevisst vilje. For å ta et konkret eksempel som fyller mange sinn idag både her og i vårt naboland, det mest nærliggende: Hvad vil Norges og Sveriges regjeringer svare hvis de i ultimatus form får forlangende om gjennommarsj av tropper til Finland fra England og Frankrike? Faren for vår nøytralitet ligger deri at Finland ikke får den frivillige hjelp fra sine naboland som det kunde få. Deri ligger den største fare, og det er muligens den eneste. Jeg er enig med hr. Magnus Nilssen, og forsåvidt med statsministeren, i at det er ingen norsk politikk å si at vi følger Sverige under alle forhold og i alle avgjørelser. Jeg tror ikke det. Jeg har ingen udelt beundring for den svenske politikk, og har slett ikke hatt det i denne tid, men jeg setter nu det tilfelle som — å dømme efter den svenske presse og meddelelser i den utenlandske presse — ikke er meget fjerntliggende, at der blir stilt et slikt krav til de allierte, og Sverige svarer nei, og Norge følger dette, og den norske og den svenske regjering skyter på franske og engelske hjelpetropper til Finland og derigjennem blir tvunget inn i denne krig på tysk side — vil nogen arise det å være et heldig resultat av den ensstemmige vilje

til fred og nøytralitet? Jeg reiser ikke dette spørsmål for å diskutere det idag her, men jeg nevner det som en illustrasjon av de bekymringer som fyller manges sinn, og som det er helt naturlig kommer til uttrykk i Stortinget. Og jeg tror ikke man skal klandre den enkelte representant som bringer frem sine tvilsmål her, selv om jeg kan være enig i at det vilde være en vinning at man i slike tilfelle varslet på forhånd, så de sterkest interesserte fagministere kunde være tilstede her. Jeg ser det som et naturlig uttrykk for den uro som der er i mange sinn, den angst for landets skjebne i den nærmeste fremtid som vi alle føler, og som sikkert også Regjeringens medlemmer føler.

Jeg tror at den dag er kommet da det vil være nødvendig å diskutere visse av disse spørsmål, men ikke diskutere dem først og fremst i den store forsamling og ennu mindre for åpne dører, men prøve ved private meningsutvekslinger underhånden å nå frem til de orienteringer som er nødvendige. Og jeg vil føie til for ikke å bli misforstått: Når et land i 125 år aldri har vært stillet overfor avgjørelser om krig og fred — undtagelse kan gjøres for det pust vi hadde under Krimkrigen i 1854—56, da Norge var nærmere deltaelse i krig enn det har vært nogen annen gang siden 1814, og da der var megen engstelse, og Stortinget var nødt til å diskutere ting som Stortinget senere ikke har diskutert før nettop i denne tid, spørsmålet om samarbeide med Sverige militært, spørsmålet om verdige ekstraordinære bevilgninger til Nord-Norges forsvar, til ekstraordinær styrkelse av flåten o.s.v. som man vil finne i både de ordinære og de ekstraordinære Stortingsforhandlinger i 1850-årene — når et land i 125 år har vært slik stillet, så er det gitt at enhver regjering og ethvert politisk partis ledelse står i mange henseende usikker og tvilende og vaklende overfor avgjørelser av den vidtrekkende art. Det ligger utenfor vårt vanlige erfaringsområde, det ligger utenfor våre politiske tradisjoner, det kan ikke diskuteres som om det var et skattespørsmål eller et annet indrepolitisk spørsmål. Vi er nødt til å erkjenne overfor oss selv og hverandre at ingen av oss til bunns har tenkt igjennem alle de eventualiteter som kan oppstå, at vi er meget vanskelig stillet, at vi trenger til å rådføre oss med hverandre og høste utbytte av all den politiske og praktiske innsikt som landet har å råde over. Jeg tror at det nettopp er utfra følelser som disse at en debatt som den idag har vært reist, og jeg anser det snarere som en vinning at den har vært reist. Jeg tror det er farlig å forsøke å leke blindbukk med hverandre, og jeg tror det er en naturlig tendens

på svært mange hold til å late som om uhyggelige muligheter ikke er nærliggende, og til å undlate å se dem i øinene. Hvis det ordskifte som har vært ført her idag, kan bidra til at man noe mer koncentrerer sin oppmerksomhet om visse yderst ubehagelige, men dog vitalt betydningsfulle spørsmål, tror jeg det vil være en vinning. Jeg vil be hr. Madsen og andre om at de ikke i ethvert uttrykk her for en patriotisk naturlig uro og bekymring ser en kritikk av den regjering som sitter. Vi andre betrakter ikke den regjering som bestemmende for verdensforholdene, slik som hr. Madsen synes å gjøre. Det er ikke en kritikk av den sittende regjering å nære engstelse for at England og Frankrike på den ene side, Tyskland på den annen side og Russland på den tredje, ikke optrer i overensstemmelse med denne regjeringens program og med dens syn. Hr. Madsen får undskylde oss disse kjeterske anskuelser, men vi har dem alle sammen, og jeg skulde anta at Regjeringen heller ikke er fjern fra disse bekymringer, den har dem tvert imot hver dag. Derfor må det være mulig å finne former å drøfte dem under, som ikke har en partipolitisk karakter, og som ikke på nogen måte søkes utnyttet til partipolitiske oppgjør fra nogen kant.

Presidenten: Dei talarar som heretter får ordet, har ei taletid på opptil 2 minutter.

Statsråd Støstad: Jeg vil bare komme med en kort bemerkning om den sak som foreligger. Det var fra hr. Førre sagt at Regjeringen hadde sett på dette spørsmål som et arbeidsløshetsspørsmål. I grunnen skulle det være unødvendig å svare på det. Det må vel noen hver vite, at når man i disse alvorlige tider tar opp et spørsmål som dette om å være behjelpelig med å sikre folk som frivillig vil utføre arbeid i et land som er i krig, så sitter man ikke og tenker på arbeidsledigheten i eget land. Jeg synes det er litt for smått å bruke den slags argumenter.

Det annet spørsmål som har vært drøftet her, om dette vedtak som formodentlig blir gjort i dag, skulle stride mot vår nøytralitet, er et spørsmål som naturligvis kan sees på fra forskjellige sider, men jeg tror det med trygghet kan sies at det ikke er noe brudd på nøytraliteten. Vi har nemlig anledning til, om vi vil, å la folk som engasjeres i et annet land til å utføre et arbeid, være trygdet i ulykkestrygden her i landet. I dette tilfelle opptrener en komité med representanter for Arbeidsgiverforeningen og Landsorganisasjonen som arbeidsgivere for de folk som reiser til Finnland, og melder disse folk inn i den norske ulykkestrygd. Det er det som foregår.

Men det vi må gjøre, er å fatte en stortingsbeslutning angående den risiko som dette medfører, og vi må gjøre det på den måten at den ekstrapremie som her eventuelt må til, belastes de enkelte grupper innenfor ulykkestrygden, som består av statens egne arbeidere, slik at ikke denne ekstrapremie siden skal komme til belastning for hele den norske industri. Jeg tror, som sagt, ikke det går an å si at dette er noen nøytral handling.

Seip: Eg må få lov til å takka statsministeren for den opplysninga han gav. Eg vil seia meg heilt nøgd med at det no vert teki opp tingingar med Sverige i den leia eg har nemnt. Men for at det ikkje skal verta mistydt det eg har sagt, vil eg gjerne få leggja til at det eg har sagt, ikkje på nokon måte er uttrykk for nokon aktivisme. Eg vil personleg heilt slutta meg til det statsministeren sa om vår nøytralitetspolitikk, og eg trur at det store fleirtalet i landet har det same ynske som statsministeren, at vi — *så langt det står til oss* — held oppe nøytraliteten vår.

Eg trur det hr. Mowinckel sa her om dagen, er noko mistydt. Han er diverre ikkje sjølv til stades i dag, so han kan ikkje nærare gjera greie for kva han meinte. Han sa ikkje det som den vyrde representanten Magnus Nilsen sa, at vi i alle høve skulle fylgja Sverige. Han sa at vi var i same båten som Sverige, og det er ein heller stor skilnad på dei to ting.

Statsminister Nygaardsvold: Jeg glemte å nevne sist jeg hadde ordet, at hva angår handelsforhandlingene mellom Norge og England og Tyskland, har de ved et par anledninger iallfall vært nevnt i utenrikskomitéen, om de ikke i sin helhet har vært redegjort for i detalj. Det har også vært gitt en redegjørelse for disse forhandlinger i finanskomitéen. Det vil selvfølgelig så snart som de er i full orden, bli forelagt Stortinget en fullstendig redegjørelse for disse forhandlinger og for det resultat de har gitt. Jeg nevner det, fordi det også var et spørsmål som hr. Mustad pekte på, da han skulle nevne opp de ting hvor det ikke hadde vært full kontakt mellom Regjeringen og Stortinget.

Angående hr. Sven Nielsens spørsmål om de frivillige befalingsmenn, vil jeg få lov til å understreke det som jeg har sagt i utenrikskomitéen iallfall, kanskje også her i Stortinget, at vi også på det område har følt at vi måtte være ytterst forsiktige i så vanskelige tider som nå. Men på grunn av at vi har fått endel frivillige som er i Finnland, og på grunn av de krav som er kommet om at de må få norske befalingsmenn, har Kommanderende General fått bemyndigelse til å gi permi-

sjon til et begrenset antall vernepliktige offiserer for å reise til Finland. Vi har ment at man skulle behandle dette spørsmål også så konfidentielt, rolig og stille som mulig, men det nyttet ikke. En hovedstadsavis slo det opp med store overskrifter for et par dager siden. Den meddelte at når Regjeringen holdt dette så hemmelig, var det visstnok forat disse befalingsmenn ikke skulle få rede på at det var åpnet adgang til å få permisjon. En skamløs beskyldning, og en opptreden fra vedkommende avis' side som like overfor redaktøren er blitt på det skarpeste påtalt. Jo da, befalingsmennene vet det godt. Det er for en stund siden — jeg kan ikke si hvor lenge — sendt meddelse til alle regimentet om at der er anledning til å melde seg, og så får Kommanderende General gi permisjon. Såvidt jeg vet, har det til dags dato meldt seg én, det er iallfall den opplysning jeg har fra forsvarsministeren, og dermed også fra Kommanderende General.

Så spurte hr. Hambro: Hvordan vil situasjonen bli hvis vestmaktene forlanger å få fri gjennommarsj gjennom Sverige og Norge for tropper til Finland? Ja, på det område kan jeg forsikre Stortinget at den norske og den svenske regjering står fullstendig enig om det standpunkt at vi ikke vil tillate en sånn gjennommarsj. Men det er klart at de samme regler som måtte følges i Jøssingfjorden, også må følges på andre områder. Hvis en står overfor en overveldende overmakt, er det ingen mening i å la blod flyte. Vi får vel bruke det middel som vi brukte i Jøssingfjorden, å protestere. Tillike er England og Frankrike gjort bekjent både med Norges og Sveriges standpunkt. Dessuten er jo ikke gjennommarsjen ferdig i og med at de har gått i land i Narvik, i Trondheim eller i Lyngen. Den er ikke ferdig med det. Det er noe som heter materiell også, som skal stå ferdig på kaien i tilfelle det skal være noen mening i å føre tropper gjennom, og det er de fullt klar over, de som arbeider med saken.

Jeg vil legge til — ennskjønt det er tredje gang jeg har ordet — at Regjeringens oppmerksomhet har vært konsentrert, og fremdeles vil være konsentrert, om alle spørsmål som berører landets vanskelige stilling. Også det rent hypotetiske må Regjeringen befatte seg med, og vi vil legge fram spørsmålene, vil gjerne drøfte dem både med utenrikskomitéen og med Stortinget, men å drøfte de hypotetiske spørsmål sånn rent i det blå, synes jeg ikke det kan være noen grunn til. Like overfor hr. Hambro vil jeg også henvise til hva jeg sa om de nåværende forhold og om Regjeringens linje, som går ut på, så langt som det står i vår makt, som hr. Magnus Nilssen for-

mulerte det, og som jeg også har formulert det før, å opprettholde vår nøytralitet og verne om landets fred. Selv om det kan betegnes som talemåter, kan denne linje dog ikke forandres fra Regjeringens side.

Presidenten: Presidenten fann det rett at statsministeren, utan omsyn til tidsavgrensinga, fekk gi desse opplysningane.

Førre: Den forsikring fra statsministerens side at han står på et standpunkt, og at det ikke rokkes, det minner meg litt om at statsministeren er svært fristet til å stille seg i positur og å komme med den slags talemåter. Men etter alt hva vi har opplevd i den senere tid, er det ikke så godt, iallfall ikke for meg, å høre på det uten å ha et lite smil om munnen, for er det noen mann i norsk politikk som har maktet å skifte standpunkt, er det den nåværende statsminister og hans regjeringsmedlemmer. Men la oss komme bort fra det. Til å begynne med mente statsministeren at det var til nøytralitetens og fredens gagn at vi nektet norske offiserer å gå som frivillige til Finland, men allerede nå, når han i denne omgang har hatt ordet, må han erklære at han på dette område — og et viktig område etter min mening — har måttet skifte standpunkt. Han har — etter påtrykk fra forskjellig hold — måttet tillate at de i Guds navn får reise til Finland, og så får freden og nøytraliteten seile sin egen sjø.

Det er ikke dette formelle med å forsikre oss at man vil fred og nøytralitet som er hovedsaken — for det vil vel hele det norske folk — *men det er måten å hevde den på* som kan komme til å bety så meget. Like overfor det nærliggende spørsmål om hva vi skal gjøre hvis Frankrike og England krever troppe-transporter gjennom Sverige og Norge, så er det rimelig det som statsministeren sa at da får vi gjøre det samme som i Jøssingfjorden, vi protesterer. Det er i grunnen nokså opplagt. Men det spørsmål som videre reiser seg er: Hvis nå Tyskland og Russland ikke er tilfreds med bare en protest, hvordan stiller da Norge seg i neste omgang? Skal vi da gå inn i krigen sammen med dem som krenket nøytraliteten eller skal vi erklære at vi ikke under noen forhold vil være deltakere i det storpolitiske oppgjør som er under utvikling?

Knut Strand: Eg ser det slik at det er ikkje utan risiko å gå med på den tilrådinga som her ligg føre. Men eg vil vera med på det som det er gjort framlegg om i tilrådinga, av di eg gjerne vil vera med og hjelpa Finland så langt råd er.

Vedkomande det spørsmålet som har vori

reist om økonomisk stønad frå staten si side til dei friviljuge som går med i krigen, så ser eg det slik at det vanskeleg kan verta tale om det. Det kan vel vera naudsynleg at slik stønad vert gjeven, men han må etter mitt syn ordnast på ein annan måte og ikkje frå staten si side. Eg er heilt samd i det som statsministeren sa om det spørsmålet. Med det same vil eg gjerne seia som mi personlege meining, at det verste som kan henda landet vårt, det er at vi kjem med i stormaktskrigen, og alle ting må gjerast som gjerast kan for å hindra at vi kjem med i stormaktskrigen. Det vil vera det verste som kan henda landet vårt, og det vil heller ikkje vera til noka hjelp for Finland. Og når det er tale om desse tingingane med Sverige, så vil eg gjerne halda fram, at så langt råd er må ikkje noko anna land få avgjera om vi skal gå med i krigen eller ikkje. Det må vera Noreg, så langt råd er, som avgjer det spørsmålet.

Til slut vil eg nemna: Skulle det ikkje vera mogleg frå Noreg si side å gjera noko for å opna fredsforhandlingar mellom Finland og Russland? Er det noka von i så måte, vil eg råda til at det vert gjort det som gjerast kan.

Mustad: I anledning av hr. Madsens uttalelse vil jeg si at jeg ikke hadde noe partipolitisk motiv da jeg brakte dette spørsmål fram. Det er vel i grunnen slik at om de store mål er de store partier iallfall enige. Men som hr. Magnus Nilssen fremhevet, er det jo ganske sterke nyanser. Vi hørte at det var en viss kløft, det ble jo erkjent, mellom hr. Mo-winckels synspunkt og den ærede statsministers, men nyansene tror jeg ikke her følger partigrensene. Det er ikke så meget jeg hører og leser, men de uttalelser jeg i farten kan huske, som synes å stemme best med hr. Mo-winckels utenrikspolitiske syn i forholdet til Sverige og Finland, det er for det første en uttalelse fra «Arbeiderbladet»s redaktør da han i et foredrag for et par dager siden sa:

«Nordens grense må ligge ved Systerbäck og Terijoki, ikke ved Torneå og Pasvikelv»,

og dernest en uttalelse fra Arbeiderpartiets medlem i utenrikskomitéen, hr. Vegheim, som i Stortingsmøte 5 februar sa at han ville

«gi uttrykk for den oppfatning, at *vår eneste chance til forsvar* ligger på den finsk-russiske fronten. Blir ikke russerne stoppet der kan jeg ikke skjønne at det har noen hensikt å forsøke å stoppe dem når de er kommet oss inn på livet.»

Disse uttalelser stemmer ganske godt med de synspunkter som kom fram i et opprop i Landsorganisasjonens medlemsblad i slutten

av februar. Og når situasjonen er den, kan jeg ikke skjønne at kabinettsspørsmål og regjeringsskrise her vil bringe den klarhet som hr. Madsen ønsker.

Presidenten: Tida er ute.

G. Bakke Det har nå gjentagne ganger fra president Hambro vært henstilt til stortingsmennene om å melde seg for å avgi forklaring om uttalelser fra hemmelige møter. Jeg vil gjerne like overfor presidentskapet ha sagt at Stortinget i 1939 avholdt lukket møte for åpne dører. Det har nemlig foregått slik at det var kommet en mann fra gaten og hadde påhørt forhandlingene fra galleriet i cirka 10 minutter før vedkommende var oppmerksom på at det var hemmelig møte. Da vedkommende forsto det var feil, forlot han Stortinget uten å bli antastet av noen. Foruten det har det sannsynligvis også vært lekasje på annet hold av teknisk art, så jeg tror at hvis man skal etterlyse mulige uttalelser som er falt i Stortinget, blir rammen nokså stor. Jeg vil også gjerne til presidentskapets underretning gi navn og adresse på vedkommende som har sittet på galleriet i lukket møte, idet mannen er villig til å forklare både hva som var sagt, hvem som var president og når det foregikk.

Alfred Nilsen: Det er i grunnen ingen uenighet om den foreliggende innstilling, såvidt jeg kan se, med unntagelse av fra hr. Førres side. Det eneste er at det har vært pekt på at antallet, 3 000, kan bli for lite. Det kunne f.eks. melde seg 4 000 arbeidere. Til det har i grunnen sosialminister Støstad svart hva som da ville bli gjort. Jeg kjenner til etter uttalelser fra sekretæren for de organisasjoner som har fått dette i stand, Landsorganisasjonen og Arbeidsgiverforeningen, at det hadde i grunnen meldt seg 3 400 til dette, men i proposisjonen står det:

«Komiteen for arbeidshjelp til Finland, som er satt sammen av representanter fra Norsk arbeidsgiverforening og Arbeidernes Faglige Landsorganisasjon, har vedtatt å sende 3 000 norske arbeidere til Finland» o.s.v.

Etter det forstår vi at den organisasjon kun sender 3 000 foreløpig. Det er det som foreligger i dag. Det er det ikke noen uklarhet om, og komiteen har gått med på å innstille i den retning.

Med hensyn til det som ellers har vært diskutert her i dag, har det jo fra Regjeringen, fra partiene og for øvrig fra alle andre ansvarlige myndigheter vært forutsetningen at vi her Norge av alle krefter måtte søke å hol-

de oss utenfor krigen. Det har også flere ganger vært fremholdt når det har gjeldt Finland. Men dette vil ikke si det samme som at vi innen vår nøytralitets ramme skal unnlate å gi vår sympati overfor broderlandet Finland til kjenne. Det har også flere ganger kommet fram og i full belysning hos de krigførende makter hvordan vår stilling er her, de vet om at vi er en demokratisk nasjon som har lov til å tenke og si og skrive hva vi vil, og ha våre sympatier og antipatier. Når så organisasjoner i det norske folk som f.eks. Norsk Arbeidsgiverforening og Arbeidernes Faglige Landsorganisasjon, har gått inn for å finansiere differansen mellom den betaling som det etter finske forhold kan gis i Finland, og det som er gjeldende her i landet for disse arbeidere, synes jeg ikke det skulle være grunn til for hr. Førre f.eks. å ta den foreliggende innstilling til inntekt for at vi bryter vår nøytralitet o.s.v. Hva angår den debatt som for øvrig er ført her om disse spørsmål i dag, så tror jeg at stortingsmennene — de først og fremst — må søke å holde sitt hode kaldt og ikke la sympatier og antipatier løpe av med seg. Det tror jeg vil tjene vårt land og oss alle best.

Presidenten: Hr. Hambro har hatt ordet to ganger og får ordet til ein stutt merknad.

Hambro: Like overfor statsministerens siste uttalelse vil jeg gjøre oppmerksom på at det ikke er Regjeringen som har avgjørelsen av det spørsmål om fremmede tropper skal marsjere gjennom landet. Etter Grunnlovens § 25 er det Stortinget, og ethvert standpunkt i en slik sak må bringes inn for Stortinget.

Statsminister Nygaardsvold: Avgjørelsen, ja.

Presidenten: Hr. Førre har hatt ordet to ganger og får no ordet til ein stutt merknad.

Førre: For ikke å bli misforstått vil jeg gjerne erklære at jeg for min del, når det foreligger ulykker som rammer norske arbeidere som er utvandret til Finland, selvfølgelig vil være med å yte all den hjelp som Stortinget kan yte, men jeg vil ikke være med på noen foranstaltning som inneholder en oppfordring til å flytte ut til Finland under de nåværende forhold. Derfor stemmer jeg imot.

Nemnda hadde tilrådt slikt vedtak:

Om garanti for ulykkestrygd til norske arbeidere som reiser for å utføre sivilt arbeid i Finland.

I.

Staten garanterer at et antall av ca. 3 000 norske arbeidere som ved medvirkning av Komitéen for arbeidshjelp til Finland reiser dit for å utføre sivilt arbeid i ca. 6 måneder ikke skal få mindre erstatninger i tilfelle av skade eller død som følge av ulykke under arbeid enn de ville fått om dette hadde hendt under arbeid i bedrift som går inn under den norske lov om ulykkestrygd for industriarbeidere.

Erstatning skal gis også for skade eller død som skyldes krigshandlinger eller som skyldes ulykke under reise til og fra arbeidet.

II.

Utgiftene utredes av Rikstrygdeverket og blir der å belaste den eller de av statens ulykkestrygdede virksomheter som Kongen måtte bestemme.

R ø y s t i n g :

Tilrådinga frå nemnda vart mot 1 røyst vedteken.

R e f e r a t :

Kgl. prp. om betalingsavtale mellom Norges bank og Bank of England. — Statsgaranti overfor Norges bank.

Einr: Vert sendt til finans- og tollnemnda styrkt med 2 medlemmer av utenriks- og konstitusjonsnemnda oppnemnde av denne.

Møteboka vart så lesen og gav ikkje høve til nokon merknad.

Møtet slutt kl. 12.

Møte for lukkede dører tirsdag den 5 mars 1940 kl. 17.

President: H a m b r o .

D a g s o r d e n :

Innstilling fra den forsterkede finans- og tollkomiteen angående betalingsavtale mellom Norges Bank og Bank of England og om statsgaranti overfor Norges Bank. (innst. S. I).

Presidenten: Møtet foreslås holdt for lukte dører — og det ansees enstemmig vedtatt.

Regjeringens medlemmer og de i forretningsordenens § 54 nevnte funksjonærer foreslås gitt adgang til møtet — og det ansees enstemmig vedtatt.